El Grande

Izabela Straková

Těžká vůně doutníku stoupala v hustých obláčcích vzhůru, až se ztratila v lehkém větříku červnového večera. Otylý muž s černým plnovousem, v němž se místy lesklo stříbro jeho vážného stáří, se lenivě opíral o zábradlí prezidentského balkónu, přičemž si svou vojenskou botou přidupával do rytmu jakési písně z rádia. Na tváři se mu rozprostíral onen spokojený výraz, výraz, jejž nemůže nic rozhodit, výraz, který je možno zahlédnout jen na obličejích mocných. Mužovy lhostejné oči pomalu přejížděly po ulicích města, pozorovaly stařeny, které na prašných cestách rozhazovaly zrní slepicím, dívaly se na levné děvky, jež vylézaly z bordelů, aby přilákaly kolemjdoucí námořníky, zkoumaly i obchodníky a šarlatány, kteří se na trzích snažili prodat neznalým turistům domnělé ostatky svatých Ano, muž tam stál, snad ztracen ve svých myšlenkách nebo možná jednoduše zpitomělý vlastní autoritou, a celá jeho situace – povyk papoušků, hořící cigáro i osamělá postava starce s netečnýma leguáníma očima – připomínala výjev z Marquézových románů. Pousmál se nad tím přirovnáním, ale rty se mu záhy nato srovnaly do úzké linie, jediného výrazu, jejž používal při jednání se svými poddanými.

„Denní tisk a káva, pane generále," oznámil sluha, načež se zvony kostelů rozezněly ve znamení šesté hodiny. Sluhův oděv, zlatem prošívaný tmavě modrý kabátec a lněné kalhoty, kontrastoval s prezidentovou jednoduchou uniformou bez distinkcí. Svou skromností, do níž se s vědomím vlastní okázalosti rozmazleného dítěte halil hlouběji než do své lakoty, byl pan generál ostatně známý po celém světě. Pokýval na znamení, vzal z bílé rukavice černou kávu a znovu se opřel, otočen zády ke sluhovi. Nebylo třeba cokoliv dalšího říkat, generál byl ve svých zvycích až úzkostlivě pečlivý, proto sluha okamžitě věděl, jak jednat dále.

„Nepřetržité deště konečně zastaveny," přečetl titulek hlavní zprávy dne. „Bratři a sestry, prezident a otec vlasti Nicanore el Grande dnes znovu projevil svou božskost a své nepopiratelné nebesy určené postavení. Silné větry od východního moře, jež s sebou přinášely zničující deště, byly jednou provždy zastaveny vůlí tatíčka vlasti. Nicanore el Grande onoho deštivého rána, prvního června roku II od založení republiky, jednoduše došel na vyvýšeniny v Zálivu revoluce, zhluboka se nadechl a jediným mocným zafučením odvál pustošivá oblaka, nepochybně seslaná na naši zemi nepřáteli státu, načež celou krajinu, od jižního cípu až po hory na severu, zalily polibky zlatavého slunce. Sláva otci vlasti, bratři a sestry!"

El Grande, vyčkávaje, zda zpráva dne ještě nepokračuje, spokojeně pokýval vousatou bradou a elegantním gestem své pěstěné ruky poslal sluhu pryč.

Druhý den se výjev opakoval – sluha v honosných šatech, pan generál s kávou a doutníkem, stovky lidí hemžících se v ulicích pod patami prezidentského paláce jako mravenci, unavený vzduch tetelící se nad rozpáleným asfaltem města, slunce dokonávající své poslední okamžiky v syté oranži blížící se noci. Jen zpráva dne se lišila: „Bratři a sestry, radujme se!“ zahlaholil sluha pateticky. „Pan prezident a otec vlasti Nicanore el Grande znovu projevil svou božskost a své nepopiratelné nebesy určené postavení. Jeho božská ztělesněnost kráčela dnes, druhého června roku II od založení republiky, uličkami hlavního města zamořeného tíživým morem. Beze strachu, bez bázně či jakékoliv ochranky postupoval pan generál vstříc osobnímu nebezpečí a svými zázračnými prsty rozhazoval sůl, jež vyléčila všechny malomocné, ba navíc šťastlivcům, kteří se soli byť jen dotkli, zaručila dlouhý život. Morová epidemie trápící celý kontinent již pět let je tímto dnem, druhým červnem roku II od založení republiky, oficiálně a nevratně u konce. Sláva otci vlasti, bratři a sestry!“

Po odehnání sluhy jako otravného hmyzu přišla na řadu delegace s ministry a důstojníky. Vše se opět odehrálo na balkónku paláce, jak si El Grande přál, neboť „státní záležitosti se musí vždy řešit před zrakem lidu,“ jak rád sám sobě opakoval. To, že lid by si musel vyvrátit krk, aby dohlédl do výšin paláce, ho už pranic nezajímalo.

Deset mužů, pět ministrů, pět mužů v uniformách, se před ním vojensky seřadilo. El Grande si nepamatoval jejich jména, všech deset mu splývalo v jedno tělo, jedno strachem roztřesené tělo s mastnými kapkami potu na čelech a staženou prdelí.

„Hezké počasí, že ano?“ prohodil generál, aniž by na příchozí pohlédl.

„Ano, pane generále, náramné,“ odpovědělo tělo.

„Snad jen trochu tepleji, než je běžné.“

„Trochu tepleji, pane generále, rozhodně více, než je touto dobou běžné.“

„A státní záležitosti, plynou bez komplikací?“

„Jako po másle, pane generále.“

„Nepřátelé států nezlobí?“

„Nezlobí, pane generále, jejich mrtvoly se stále houpou na hradbách, pane generále.“

„To je hezké.“

„Překrásné, pane generále.“

„Ne, jen hezké,“ namítl El Grande.

„Ano, pouze hezké, samozřejmě, pane generále.“

„A ten trajekt malomocných byl už odvezen?“

„Odvezen i potopen, pane generále.“

„A předpověď stále hlásí, že nebude pršet?“

„Nebude, pane generále, období dešťů už skončilo, pane generále."

„A foukat nebude?"

„Snad jen lehký, příjemný vánek, pane generále."

„To je hezké."

„Ano, pane generále, hezké."

„Dokonce překrásné," dodal El Grande.

„Překrásné, pane generále."

„Garcío?" oslovil pan generál sluhu, který mžikem přiskočil k asistenci.

„Pane generále?"

„Neříkal jsem snad, že je to hezké?"

„Říkal, pane generále."

„O něčem překrásném nepadla ani zmínka, že?"

„Ani zmínka, pane generále."

„Zastřelte prosím pány ministry i důstojníky, Garcío, buďte tak laskavý." A sotva to dořekl, za prezidentovými zády zaznělo deset výstřelů, které splynuly v jeden, jako kdyby skutečně zastřelily pouze jedno tělo.

Potom si šel pan generál lehnout.

Byla to snad ona vymyšlená zpráva v tisku, která způsobila, že myšlenky otce vlasti se v noci místo odpočinku, stejně jako generálovo tělo, převalovaly na velké prázdné posteli. Pana prezidenta přepadla ve chvíli vytouženého klidu nepříjemná úzkost.

Nikdy se nebál smrti, protože se už za svého života stal nesmrtelným, ale umírání, ano, toho se bál. Poznal ošklivosti, které s sebou nedůstojné umírání v následku stáří přináší, a rozhodně si nepřál, aby jeho posledním obrazem byl stařec se slinou táhnoucí se z linie jeho velitelských rtů a prochcanými spodky. Minulou zimu dovršil sedmdesát let a přítomnost smrti pociťoval čím dál hutněji. Onen červnový večer viděl sám sebe, groteskně žlutého od selhávajících jater, s nateklýma nohama, kterak bez podpory sluhy nemůže ani vstát, jeho dokonalé rovné rty místo vykřikování rozkazů usrkávaly rozmělněnou stravu brčkem, jeho kdysi bystrý zrak se tupě rozpouštěl na okolních předmětech, jež mu nedávaly pražádný smysl…

Rozčileně potřásl řídkými kadeřemi, aby zahnal ten nepříjemný výjev, ale stejný obraz se mu vtíral do mysli jako zaseknutý snímek, a čím více se jej snažil ignorovat, tím neodbytněji se vracel. Až tiše zašeptaná slova generálovy samoty obraz zlomila:

„Ostatně bych se mohl stát mučedníkem," řekl El Grande a okamžitě usnul.

Onen červnový den, třetí den od počátku našeho vypravování, se už od svých prvních paprsků lišil. Sirotci, kteří směli z prezidentovy neskonalé dobroty volně pobíhat po jeho paláci, si ten den prozpěvovali jakousi zvláštní říkanku, jejímuž významu sice pan generál nerozuměl, z níž ale instinktivně, jako lovené zvíře, cítil nebezpečí sarkasmu a satiry:

Národem se šíří zvěsti,
přes pole i křivky cest,
že vládce naší vlasti
ovládá pohyb hvězd.
A ovládá i komety,
ale to uměl už před lety.

Nikdo se neodvážil namítnout,
že hvězdy se pohybujou samy
a vždycky to tak dělávaly.

Pan generál ale svůj instinkt poprvé v životě ignoroval, jednak proto, že byl ve velmi dobré náladě, ale především kvůli Garcíovi, jenž se s doprovodem kostelních zvonů objevil s výtiskem novin. S hlasitým ehm ehm si odkašlal a dal se do čtení: „Bratři a sestry, truchleme! Pan prezident a otec vlasti Nicanore el Grande znovu projevil svou božskost a své nepopiratelné nebesy určené postavení, když položil svůj život v boji proti nepřátelům státu. Před svým skonem však skolil nejméně tisíc protivníků, a zachránil tak hrdost i čest našeho národa. Pan generál bude ještě dnes v kostele sv. Petra svatořečen a uložen tak, jak si zaslouží, do náruče nesmrtelnosti, z níž bude dále vést kroky našeho velkého národa. Sláva otci vlasti, bratři a sestry!“

Při posledním slově pocítil El Grande na týlu chladný dotek pistole. Potáhl z doutníku, napil se černé kávy a se spokojeným výrazem, který je možno zahlédnout jen na obličejích mocných, si nechal prostřelit hlavu.